Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

VIITE: TALOUSVALIOKUNNAN KUULEMISPYYNTÖ

Komission tiedonantoluonnos Puhtaan teollisuuden ohjelman valtiontukipuitteiksi

Komissio teki 11.3.2025 ehdotuksen Puhtaan teollisuuden ohjelman valtiontukipuitteista. Ehdotuksen tavoitteena on valtiontukisääntöjä yksinkertaistamalla nopeuttaa Puhtaan teollisuuden ohjelman kannalta keskeisten investointeja. Ehdotuksen mukaan tukia voisi jatkossa myöntää seuraaviin toimintoihin:

1) Tuet uusiutuvan energian käyttöönoton edistämiseen (puitteiden jakso 4)

2) Tuet teollisuuden vähähiilistämisen vauhdittamiseen (puitteiden jakso 5)

3) Tuet puhtaan teollisuuden teknologioiden vauhdittamiseen (tuotannollisten investointien tuet, tuen matching sekä nopeutetut poistot verotukien muodossa - puitteiden jakso 6)

4) Tuet yksityisten investointien riskien vähentämiseksi (puitteiden jakso 7)

Ehdotuksen osa-alueita 1–2 voidaan tukea jo nykyisellään voimassaolevien ympäristö- ja energia-alan valtiontukisääntöjen nojalla.

Ehdotus perustuu monelta osin sisällöllisesti Venäjän hyökkäyssodan takia hyväksyttyjen tilapäisten valtiontukisääntöjen (ns. kriisi- ja siirtymäpuitteet) vihreän siirtymän vauhdittamiseen kohdennettujen tukien soveltamisesta kertyneelle kokemukselle. [1]

Ehdotetut säännöt olisivat voimassa viiden vuoden ajan, **31.12.2030 asti**. Tavoitteena on tältä osin tarjota liiketoiminnalle ennustettava toimintaympäristö ja siirtyä pois kriisilähtöisestä valtiontukipolitiikasta.

[1] Komission tiedonanto: Valtiontukitoimenpiteitä koskevat Tilapäiset kriisi- ja siirtymäpuitteet talouden tukemiseksi Venäjän hyökättyä Ukrainaan, EUVL C 101, 17.3.2023.

Tuet uusiutuvan energian käyttöönoton vauhdittamiseksi

Ehdotuksella pääosin jatkettaisiin ja laajennettaisiin kriisi- ja siirtymäpuitteissa voimassaolevia uusiutuvan energian tukien joustoja. Joustot koskevat mm. tuen määrän määrittämistä yksinkertaistetusti enimmäistukitasojen ja kokonaistukimäärien perusteella sekä poikkeuksia tuen myöntämiseen tarjouskilpailumenettelyssä.

Ehdotuksen mukaan hyväksyttäviksi katsottaisiin muun muassa **investointituet** uusiutuvan energian tuotantoon sisältäen myös uusiutuvien polttoaineiden tuotannon ja varastoinnin tietyin edellytyksin. Uusiutuvan energian toimintatuki olisi hyväksyttävää ns. hinnanerosopimusten muodossa. Tuet vähähiilisen vedyn tuotantolaitoksiin eivät ole ehdotuksen piirissä.

Ehdotuksessa sallittaisiin myös tuet, joilla tavoitellaan sähkömarkkinoiden toimitusvarmuuden kehittämistä. Ns. **fossiilittoman jouston** tukimekanismilla mahdollistetaan sähkön varastointi-, tuotanto- tai kulutusjoustokapasiteetin tukemisen esimerkiksi valtion järjestämän tarjouskilpailun avulla. Lisäksi tukia voitaisiin myöntää **kapasiteettimekanismeille** joko strategiselle reserville tai laajemmalle tavoitemallin mukaiselle kapasiteettimekanismille.

Tuki teollisuuden vähähiilistämiseen

Tuet teollisuuden vähähiilistämiseen olisivat sallittuja edellyttäen että hankkeella saadaan aikaan kasvihuonepäästöjen vähenemistä tai energiansäästöjä (20%). Kriisi- ja siirtymäpuitteisiin verrattuna sääntelyä on kehitetty teknologianeutraalimmaksi ja sallittuja päästövähennysteknologioita olisivat esimerkiksi hiilidioksidin talteenotto sekä uusiutuva ja vähähiilinen vety tietyin edellytyksin. Vähähiilisen vedyn osalta tukea saisi kuitenkin myöntää ainoastaan käyttöinvestointeihin tietyin rajoittein, eikä varsinaiseen tuotantoon. Ehdotuksessa ei mainita erikseen biogeenisten päästöjen talteenottoa ja siten tällaisiin hankkeisiin sovellettaisiin samoja sääntöjä kuin fossiilisten päästöjen talteenottoon.

Tuen enimmäismäärä on lähtökohtaisesti 200 miljoonaa euroa tai 10% tukiohjelman budjetista yritystä ja hanketta kohden. Tukikelpoisia kustannuksia ovat kasvihuonekaasupäästöjen säästöön tai energiatehokkuuteen suoraan liittyvät kokonaisinvestointikustannukset. Tuen oikeasuhtaisuus voitaisiin määrittää joko rahoitusvajelaskelman tai enimmäistukitasojen avulla tai myöntämällä tuki tarjouskilpailumenettelyssä. Myös yli 200 miljoonaa suuremmat tuet voidaan hyväksyä, mikäli hankkeen rahoitusvajelaskelma hyväksytetään komissiossa valtiontukien ennakkoilmoitusmenettelyssä.

Puhtaan teknologian riittävän tuotantokapasiteetin varmistaminen

Säännöillä sallittaisiin tuet valmistavan teollisuuden investointeihin puhtaan teknologian käyttöönoton vauhdittamiseen eräillä aloilla (akkujen, aurinko-

paneelien, tuuliturbiinien, lämpöpumppujen, elektrolyysilaitteiden ja hiilidioksidin talteenotto-, hyödyntämis- ja varastointilaitteiden tuotanto). Ehdotettu sektorilistaus vastaa kriisi- ja siirtymäpuitteiden soveltamisalaa. Sallittuja olisivat myös valmistukseen suoraan tarkoitettujen ja ensisijaisesti siinä käytettävien keskeisten komponenttien tuotannon lisäykseen, sekä kyseisten komponenttien tuotannossa tarvittavien kriittisten raaka-aineiden talteenoton tai tuotannon lisäykseen. Sääntöjen tavoitteena on varmistaa riittävä valmistuskapasiteetti EU:ssa näillä aloilla.

Sääntöjen puitteissa voitaisiin myöntää tukia joko (tukiohjelmat tai yksittäiset yritykset) *valmistavan teollisuuden investointeihin* puhtaan teknologian alalla tai tukia nopeutettujen poistojen muodossa yrityksille, jotka hankkivat ko. teknologiaa.

Investointitukiohjelmien nojalla myönnetyissä tuissa enimmäistukitasot- ja määrät riippuisivat siitä, toteutetaanko investointi EU:n aluetukikelpoisella alueella vai ei. Aluetukialueiden ulkopuolella tuen enimmäismäärä olisi 15% ja 75 miljoonaa euroa. Aluetukikelpoisilla alueilla enimmäismäärä voisi olla 100 miljoonaa euroa tai 175 miljoonaa euroa hanketta kohden ja enimmäistukitaso 20%/35% alueen kehitystasosta riippuen. Verrattuna kriisi- ja siirtymäpuitteisiin, enimmäistuki-intensiteetit ovat pysyneet samalla tasolla, mutta enimmäistukimääriä on laskettu ja perustuvat hankekohtaiseen tarkasteluun aiemman yritys- ja jäsenvaltiokohtaisuuden sijaan. Ehdotus sisältää helpotuksia lainoina ja takauksina myönnettäville valtiontuille.

Yksittäiset tuet voitaisiin hyväksyttää komissiossa valtiontukien ilmoitusmenettelyssä tukiohjelmakohtaisista tukimäärärajoituksista poiketen. Käytännössä ehdotus mahdollistaa tuen määrän korottamisen EU:n ulkopuolisen maan myöntämän tuen tasolle tietyin edellytyksin (ns. matching-tuki).

Ehdotuksella sallittaisiin tuet myös *nopeutettujen poistojen muodoss*a myönnettävät puhtaan teknologian laitteiden kysynnän tukemiseksi (ehdotuksen jakso 6.3.) Tavoitteena on kannustaa yrityksiä cleantech-välineistöjen hankinnassa ja käyttöönotossa. Tukikelpoisia kustannuksia ovat kaikki kyseisten laitteistojen hankinnasta koituneet omaisuuserät tiettyjen edellytysten täyttyessä

Tuki yksityisten investointien riskien vähentämiseksi

Puitteissa ehdotetaan, että jäsenvaltiot voisivat ottaa käyttöön mekanismeja, joilla vähennetään riskejä, jotka liittyvät yksityisiin investointeihin uusiutuvaan energiaan, teollisuuden vähähiilistämiseen, puhtaiden teknologioiden valmistuskapasiteettiin ja tiettyihin energiainfrastruktuureihin.

Tuki myönnettäisiin tukikelpoisten hankkeiden kohdesalkkuihin oman pääomanehtoisen rahoituksen, lainojen (mukaan lukien pääomalainat) tai takausten muodossa erityisrahastolle tai erillisyhtiölle. Tuki myönnettäisiin ra-

hoituksen välittäjän tai toimeksi saaneen yhteisön välityksellä. Rahastosta toteutetun investoinnin nimellismäärä yksittäistä hanketta kohden saisi ehdotuksen mukaan olla enintään 100 miljoonaa euroa.

Suomen kanta

Suomen kannassa on kiinnitetty huomiota muun muassa seuraaviin seikkoihin:

- Valtiontukipolitiikan tulee perustua **faktapohjaiseen arviointiin, varmistaa tasapuoliset toimintaolosuhteet ja kohdentaa tuet markkinoiden toimintapuutteisiin**. Ensisijaisesti valtiontuet tulisi kohdistaa puhtaisiin ja innovatiivisiin investointeihin, joilla tuetaan teollisuuden uudistumista.
- Sisämarkkinoiden toimivuuden näkökulmasta ensisijainen ratkaisu on alun perin tilapäisiksi tarkoitettujen sääntöjen voimassaolon päättäminen 31.12.2025 mennessä.
- Kannassa korostuu **kriittinen suhtautuminen ehdotettuun voimassaoloaikaan sekä valmistavan teollisuuden investointitukiin** niiden kilpailua vääristävien vaikutusten takia. Sääntöjen voimassaoloa tulisi rajata 2–3 vuoden mittaiseksi tasaveroisten toimintaolosuhteiden turvaamiseksi.
- **Uusiutuvan energian ja teollisuuden vähähiilistämisen** osalta komission ehdotukseen suhtaudutaan pääosin myönteisesti. Vähähiilisen vedyn ja hiilidioksidin talteenoton osalta tukemisen reunaehtoja tulee väljentää. Uusiutuvan vedyn tuotanto- tai käyttöinvestointien lisäksi myös puhtaaseen sähköön perustuvien vähähiilisen vedyn tuotanto- tai käyttöinvestointien tulisi olla tukikelpoisia ja kriteerejä tulisi väljentää.
- **Pääosin myönteinen suhtautuminen kapasiteettimekanismeihin ja fossiilittoman jouston tukijärjestelmään**, mutta säännöissä huomioitava paremmin pitkäaikaisjousto ja vuodenaikasidonnainen jousto.
- Myönteinen suhtautuminen ehdotukseen, jolla **vähennettäisiin yksityisten investointien riskejä** ja kannustettaisiin yksityisiä sijoittajia kohdentamaan rahoitusta sääntöjen soveltamisalalla oleville hankkeille.